

AKSARAY İL MİLLİ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ

ERASMUS+ MESLEKİ EĞİTİM ÖĞRENİCİ VE PERSONEL HAREKETLİLİĞİ – IPA

MESLEKİ REHBERLİKTE AVRUPA STANDARTLARI İÇİN HAREKETLİLİK

'DOĞRU MESLEK SEÇİMİ VE MESLEKİ REHBERLİKTE YENİ YAKLAŞIMLAR REHBERİ'

2014-1-TR01-KA102-003008

İNSAN KAYNAKLARININ
GELİŞTİRİLMESİ
PROGRAM OTORİTESİ

İNSAN KAYNAKLARININ
GELİŞTİRİLMESİ
PROGRAMI OTORİTESİ

ÇSGB
T.C. ÇALIŞMA,
BÖLGE, İŞLEREK
BAKANLIĞI

"DOĞRU MESLEK SEÇİMİ VE MESLEKİ
REHBERLİKTE YENİ YAKLAŞIMLAR REHBERİ"

1

PROJENİN ÖZETİ:

Bu proje Erasmus + Programından farklı olarak finansmanı Türkiye Ulusal Ajansı vasıtasıyla Türkiye Cumhuriyeti ve Avrupa Birliği'nin ortak finansmanı ile yürütülen Avrupa Birliği Katılım Öncesi Mali Yardım Aracı (IPA) İnsan Kaynaklarının Geliştirilmesi Operasyonel Programı kapsamında gerçekleştirilmektedir.

DOĞRU MESLEK SEÇİMİ VE MESLEKİ REHBERLİKTE YENİ YAKLAŞIMLAR REHBERİ

2

Aksaray İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nün koordinatörlüğünde Fatih Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, Aksaray Merkez Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, Aksaray Necmiye Mehmet Yazıcı Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi ile Aksaray Gülbahar Ökçe Rehberlik ve Araştırma Merkezinin oluşturduğu konsorsiyum kapsamında meslek liselerinde okuyan öğrencilere doğru meslek seçimi sürecinde yeni yaklaşımlar ve Avrupa standartları doğrultusunda ilgi, istidat ve kabiliyetlerine uygun bölümler ve meslekler seçmeleri sağlanacaktır. Projemize adı geçen kurumlardan birer rehber öğretmen ve idarecinin katılması ve Mesleki eğitim ve Rehberlik sürecinde Almanya'daki iyi uygulamaları görmeleri amaçlanmaktadır. Projemiz katılımcıları ilimizde meslek liselerindeki öğrencilerin mesleki eğitimdeki rehberlik faaliyetlerinde doğrudan görevli olan kişilerdir. Katılımcı kurumlar hali hazırda hem kendi kurumlarında hem de il genelinde mesleki eğitim ve rehberlik süreçleri ile ilgili etkinlikler düzenlemektedirler. Bu kapsamda gerek öğrencilere gerekse velilere yönelik çalışmalar yapmaktadırlar. Bütün katılımcı kurumlarımız Mesleki eğitimde rehberlik ile doğrudan ilgilidir ve kurumlarında öğrencilerine en iyi mesleki rehberliği yapmak için çalışmalar yapmaktadırlar. Projemiz kapsamında toplam 10 katılımcı yurt dışı hareketlilik faaliyetine dahil olacak ve hareketlilik bittikten sonraki pilot uygulama sürecinde aktif olarak görev alacaklardır.

Almanya'daki ev sahibi kurum tarafından organize edilecek program dahilinde katılımcılarımız Almanya'daki mesleki eğitim, mesleki rehberlik, mesleki rehberlik sürecindeki aktörler, mesleki eğitimde görev yapan meslektaşlarıyla ortak çalışmalar yapıp mesleki eğitim ve mesleki eğitimdeki rehberlik sürecindeki yeni yaklaşımları gözlemleyeceklerdir. Bunun yanında ziyaret edilecek kurumlardaki fiziki şartları görecekler ve öğrencilerle görüşme fırsatını yakalayacaklardır. Genel olarak proje faaliyetlerimizde toplantılar, ziyaretler, atölye çalışması, iş başı gözlem, soru-cevap oturumları olacaktır.

3 Projemizde bütün katılımcıların etkili bir şekilde yer alması için katılımcı merkezli faaliyetler düzenlenecektir. Katılımcılarımız proje faaliyetlerinden maksimum seviyede yararlanmaları için süreç içerisinde gerekli düzenlemeler yapılacak ve katılımcıların motivasyonlarını artırıcı etkinliklere yer verilecektir.

Projemizle birlikte mesleki eğitimdeki rehberlik çalışmalarında Avrupa standartları ve yeni yaklaşımlar ile ilgili bir Rehber hazırlayarak ilimizdeki Mesleki Eğitim ve Mesleki Rehberliğin kalitesini artırmayı hedefliyoruz.

Yapılacak uygulama ile meslek liselerinde okuyan öğrencilere verilen mesleki rehberlikteki kalite artacak, bölümünü isteyerek ve kabiliyetine göre seçen öğrenci devamsızlık yapmayacak, mesleki eğitimdeki rehberlik sürecindeki aktörler kendilerini yenileyecek, öğrenciler mesleklerini severek yapacak ve katılımcı kurumların kapasiteleri artacaktır.

İNSAN KAYNAKLARININ
GELİŞTİRİLMESİ
PROGRAMI OTORİTESİ

ÇSGB
T.C. ÇALIŞMA,
BÖLGE, İZMİR VE
MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI

"DOĞRU MESLEK SEÇİMİ VE MESLEKİ
REHBERLİKTE YENİ YAKLAŞIMLAR REHBERİ"

PROJENİN TANIMI:

4

Bu proje Erasmus + Programından farklı olarak finansmanı Türkiye Ulusal Ajansı vasıtasıyla Türkiye Cumhuriyeti ve Avrupa Birliği'nin ortak finansmanı ile yürütülen Avrupa Birliği Katılım Öncesi Mali Yardım Aracı (IPA) İnsan Kaynaklarının Geliştirilmesi Operasyonel Programı kapsamında gerçekleştirilmektedir.

5

Günümüzde mesleki eğitimin rolü tartışılmayacak kadar büyük önem arz etmektedir. Ülkemizde son yıllarda mesleki eğitimle ilgili pek çok çalışma yapılmıştır. Aksaray İl milli Eğitim Müdürlüğü olarak bünyemizde bulunan mesleki eğitim şubesi olarak yerel düzeyde faaliyetler gerçekleştirmekteyiz. Özellikle meslek liselerindeki öğrencilerin 9. sınıftan sonra seçecekleri alanlarla ilgili müdürlüğümüz rehberlik hizmetleri şubesi yıl içerisinde faaliyetler yapmaktadır. Müdürlüğümüz mesleki eğitim bölümü, rehberlik hizmetleri bölümü ve Rehberlik ve Araştırma Merkezi Müdürlüğü meslek liselerinde öğrenim gören öğrencilerin doğru meslek seçebilmeleri için ortak çalışmalar yaparak öğrencilerin sonraki yıllarda mutlu olarak çalışacakları meslekleri seçmeleri hedeflenmektedir. Fakat yapılan bütün çalışmalara rağmen ilimizde meslek liselerinde okuyan öğrencilerin büyük kısmı mesleklerini ya da bölümlerini seçerken hatalar yapmakta ve sonraki yıllarda mutsuz olacakları meslekleri seçmektedirler.

İl merkezinde bulunan meslek liselerinde okulların kendi rehber öğretmenleri, rehber öğretmenleri olmayan meslek liselerine ise il merkezindeki Rehberlik ve Araştırma Merkezinden rehber öğretmenler giderek öğrencilere doğru meslek seçimi ile ilgili bilgilendirme toplantıları yapmakta, birebir görüşmeler yapmakta ya da doğru meslek seçimi ile ilgili kitapçıklar dağıtmaktadırlar.

Meslek liselerinde okuyan öğrenciler büyük çoğunlukla orta öğretime geçiş sınavında düşük puan alan ve ilköğretim not ortalaması vasatın altında

DOĞRU MESLEK SEÇİMİ VE MESLEKİ REHBERLİKTE YENİ YAKLAŞIMLAR REHBERİ

olan öğrencilerdir. Dolayısıyla geleceğe dair planlarında en çok rehberliğe özellikle mesleki anlamda ihtiyacı olan öğrencilerdir. Meslek liselerindeki öğrencilerin veli profillerine baktığımızda diğer liselerde okuyan öğrencilerin velilerinden hem ekonomik, hem kültürel hem de mevcut işleri bakımından daha düşük seviyede bir hayat tarzına sahip olduklarını görmekteyiz. Diğer bir ifadeyle meslek liselerinde okuyan öğrencilerimize velileri tarafından ileride seçebilecekleri meslekleri tanıtmaya ve meslekler hakkında bilgi verme söz konusu değildir.

6 Projemiz birlikte meslek liselerinin 9. sınıflarında okuyan öğrencilerimizin sonraki yıllarda seçecekleri meslekleri daha etkili bir şekilde tanıtmayı ve ilimizdeki mesleki eğitimde rehberlik standartlarına Avrupa boyutu kazandırmayı amaçlıyoruz.

Projemiz hareketliliklerine katılacak personellerimizle proje faaliyeti bittikten sonra uzman bir ekip oluşturup profesyonel bir şekilde mesleki eğitimde rehberlik çalışması yapmak amaçlarımız arasındadır.

Şu an halen çok rutin ve sıradan bir hale gelen mesleki eğitimdeki rehberlik faaliyetlerine yeni yaklaşımlar katarak öğrencilerin hem kendilerini tanımalarını hem de meslek seçerken kendilerine en uygun olanını seçmelerine yardımcı olacağız.

Meslek liselerinde görev yapan rehber öğretmenlere, meslek liselerindeki idarecilere ve Milli Eğitim Müdürlüğümüzde mesleki eğitim ve rehberlik hizmetleri şube müdürlerimize Avrupa'nın mesleki eğitimdeki en iyi ülkesi olan Almanya'da uygulanan mesleki eğitimdeki rehberlik çalışmalarını tanıtmak istiyoruz. Böylelikle mesleki eğitim sorununu ortadan kaldırmış bir ülkeden maksimum derecede istifade etmeyi planlıyoruz.

Bunun yanında hem Almanya'daki ev sahibi kurumun hem de ev sahibi kurumun hazırlayacağı program kapsamında ziyaret edilecek kurumlarda ve yapılacak etkinliklerde mesleki eğitimdeki rehberlik çalışmaları en verimli şekilde izlenecektir.

7

Ülkemizde yapılan mesleki rehberlik sürecinde öğrencilerin sadece not ortalamaları göz önüne alınmaktadır. Fakat mesleki rehberlikte öğrencilerin ilgi, istidat, kabiliyet gibi diğer etkenlerinde olduğu bir gerçektir.

Mesleki eğitimde rehberlik sürecinde yer alan bütün kişiler kendilerini geliştireceklerdir. Çünkü ilimizde ve ülkemizde rehber öğretmenlere ve bu süreçte yer alan diğer aktörlere verilen eğitimler kısıtlı ve içerik açısından yetersizdir. Projemiz ile birlikte en güncel bilgilerle donatılmış bir ekip oluşturup doğru meslek seçebilen öğrenciler yetiştirmeyi planlıyoruz. Ülkemizdeki genç işsizliğin sebeplerinden biri de insanların yanlış meslek seçmelerindedir. Projemizle bunun önüne geçmeyi hedefliyoruz. Ayrıca ilimizdeki meslek liselerinde okuyan öğrencilerdeki okul devamsızlığı da oldukça yüksektir. Bunun en önemli nedeni de öğrencinin yanlış bölümde olması ve ilgisine, ihtiyacına ve kabiliyetine uygun meslek bölümünde olmamasıdır.

İNSAN KAYNAKLARININ
GELİŞTİRİLMESİ
PROGRAMI OTORİTESİ

ÇSGB
T.C. ÇALIŞMA,
BÖLGE, İŞLEREK
BAKANLIĞI

"DOĞRU MESLEK SEÇİMİ VE MESLEKİ
REHBERLİKTE YENİ YAKLAŞIMLAR REHBERİ"

8

ÖĞRENME ÇIKTILARI:

Bu proje Erasmus + Programından farklı olarak finansmanı Türkiye Ulusal Ajansı vasıtasıyla Türkiye Cumhuriyeti ve Avrupa Birliği'nin ortak finansmanı ile yürütülen Avrupa Birliği Katılım Öncesi Mali Yardım Aracı (IPA) İnsan Kaynaklarının Geliştirilmesi Operasyonel Programı kapsamında gerçekleştirilmektedir.

Projemizdeki katılımcıların yurt dışında mesleki eğitim veren kurumları ziyaret ederek mesleki eğitim alanında yapılan çalışmalarını görmelerini istiyoruz.

Özellikle;

- Mesleki eğitim sistemini,
- Mesleki eğitimde yer alan aktörleri ve rollerini,
- Mesleki rehberlik sürecini,
- Mesleki rehberlikteki Avrupa standartlarını ve yeni yaklaşımları,
- Yabancı dil becerilerini,
- Kültürel çeşitliliğin farkına varmalarını,
- Mesleki eğitimde rehberlikte kullanılan ölçme ve değerlendirme araçlarını,
- Mesleki eğitimde yönlendirmenin nasıl yapıldığını,
- Mesleki eğitimde ailenin rolünü,
- Mesleki yönlendirme ve rehberlik yaparken kullanılan kriterleri görerek ve izleyerek bu alandaki eksikliklerini tamamlamaları beklenmektedir.

9

Kurumlarında karşılaştıkları sorunları en aza indirecek deneyimler kazanmalarını bekliyoruz. Dolayısıyla katılımcılarımız ilimizde mesleki eğitime yeni bir boyut kazandıracak şekilde donanımlarla ilimize dönecek ve çalışmalarını yürüteceklerdir.

İNSAN KAYNAKLARININ
GELİŞTİRİLMESİ
PROGRAMI OTORİTESİ

"DOĞRU MESLEK SEÇİMİ VE MESLEKİ
REHBERLİKTE YENİ YAKLAŞIMLAR REHBERİ"

10

BÖLÜM I

PROJE FAALİYETLERİ:

Bu proje Erasmus + Programından farklı olarak finansmanı Türkiye Ulusal Ajansı vasıtasıyla Türkiye Cumhuriyeti ve Avrupa Birliği'nin ortak finansmanı ile yürütülen Avrupa Birliği Katılım Öncesi Mali Yardım Aracı (IPA) İnsan Kaynaklarının Geliştirilmesi Operasyonel Programı kapsamında gerçekleştirilmektedir.

'Mesleki Rehberlikte Avrupa Standartları için Hareketlilik' isimli projemizin hareketlilik tarihinden önce proje katılımcıları ile değişik zamanlarda bir araya gelerek proje kapsamında

11

yapılacak etkinlikler ve resmi belgeler hakkında toplantılar düzenledik. Yapılan toplantılarda proje katılımcılarına kendilerinden beklentilerini, endişelerini ve projeye yapacakları katkıları paylaşmaları istendi. Ayrıca, ev sahibi kurum tarafından gönderilen faaliyet programı da ayrıntılı olarak katılımcılarla incelendi. Konaklama yapılacak yer ve yeme-içme gibi lojistik konuların konuşulduğu toplantılar oldukça verimli geçmiştir.

Katılımcılarımızın en az temel düzey İngilizce konuşabilmesi ve yaklaşık iki hafta ikamet edilecek yerdeki kültür hakkında bilgi sahibi olması da programın verimi açısından çok büyük önem arz etmekteydi. Değişik zamanlarda Milli Eğitim Müdürlüğü toplantı salonunda bir araya gelerek hareketlilik öncesi gerekli bütün hazırlıkları hep birlikte tamamladık.

DOĞRU MESLEK SEÇİMİ VE MESLEKİ REHBERLİKTE YENİ YAKLAŞIMLAR REHBERİ

16 Şubat 2015 tarihi itibariyle Almanya'nın Duisburg şehrindeki hareketliliğimiz

başladı ve ilk olarak ev sahibi kurum olan Werkkiste Mesleki Eğitim Merkezini ziyaret ederek Mesleki Eğitim sürecinde yaptıkları hakkında bilgi aldı. Kurum müdürü Bay Norbert Geier ile soru-

cevap oturumu yapıldı ve katılımcılarımız Almanya'daki mesleki eğitim süreci hakkında sunum yapıldı.

12

Katılımcılarımız da hem kendi kurumları hakkında bilgi verdiler hem de Türkiye'deki mesleki eğitim süreci hakkında konuştular. Ayrıca, projenin asıl amacı olan mesleki rehberlik

konularında karşılıklı fikir paylaşımında bulunuldu. Ailelerin ve okulun öğrencilerin meslek seçimindeki rolleri tartışıldı ve sorunlar tespit edildi. Kurum binasını ziyaret eden ekibimiz eğitim için kuruma gelen kursiyerlerle ve öğrencilerle sohbet etme ve tanışma imkanını elde ettiler. Öğrencilerin mesleki

Bu proje Erasmus + Programından farklı olarak finansmanı Türkiye Ulusal Ajansı vasıtasıyla Türkiye Cumhuriyeti ve Avrupa Birliği'nin ortak finansmanı ile yürütülen Avrupa Birliği Katılım Öncesi Mali Yardım Aracı (IPA) İnsan Kaynaklarının Geliştirilmesi Operasyonel Programı kapsamında gerçekleştirilmektedir.

"DOĞRU MESLEK SEÇİMİ VE MESLEKİ REHBERLİKTE YENİ YAKLAŞIMLAR REHBERİ"

eğitimin önemini farkına varmış olması Almanya'nın mesleki eğitimde ne kadar ileride olduğunu göstermektedir.

13

Bu proje Erasmus + Programından farklı olarak finansmanı Türkiye Ulusal Ajansı vasıtasıyla Türkiye Cumhuriyeti ve Avrupa Birliği'nin ortak finansmanı ile yürütülen Avrupa Birliği Katılım Öncesi Mali Yardım Aracı (IPA) İnsan Kaynaklarının Geliştirilmesi Operasyonel Programı kapsamında gerçekleştirilmektedir.

DOĞRU MESLEK SEÇİMİ VE MESLEKİ REHBERLİKTE YENİ YAKLAŞIMLAR REHBERİ

Duisburg şehrindeki Robert Bosch Meslek koleji ziyaret ettiğimiz diğer bir kurumdu. Kurum müdürü ve meslek dersleri öğretmenleri ile birlikte kısa bir toplantı yaparak okulun vermiş olduğu eğitim hakkında bilgi alındı. Okulda kadrolu olarak görev yapan Türk öğretmenlerin de dahil olduğu toplantı oldukça verimli geçti. Toplantının ardından atölyeleri, sınıfları ve okulun diğer bölümlerini ziyaret eden katılımcılarımız öğrencilerle sohbet ettiler ve gelecekteki meslekleri hakkında bilgiler aldılar. Özellikle kendilerini mesleki eğitime yönlendirme sürecindeki aktörlerden bahsettiler.

Merkezi Almanya'da olan Kanal Avrupa isimli Ulusal Televizyon kanalında canlı yayına katılan proje katılımcılarımızdan proje koordinatörü Kerem ŞAHİN tarafından gerek Ulusal Ajansın gerek Erasmus+ 'ın gerekse projemizin tanıtımı yapıldı. Kanal Avrupa uydu aracılığıyla izlenen bir kanal olduğu için hem Almanya'da hem de Türkiye'de yayın yaparak projemiz hakkında yapmış olduğumuz bilgilendirme geniş bir kitleye ulaşmıştır.

14

Bu proje Erasmus + Programından farklı olarak finansmanı Türkiye Ulusal Ajansı vasıtasıyla Türkiye Cumhuriyeti ve Avrupa Birliği'nin ortak finansmanı ile yürütülen Avrupa Birliği Katılım Öncesi Mali Yardım Aracı (IPA) İnsan Kaynaklarının Geliştirilmesi Operasyonel Programı kapsamında gerçekleştirilmektedir.

"DOĞRU MESLEK SEÇİMİ VE MESLEKİ REHBERLİKTE YENİ YAKLAŞIMLAR REHBERİ"

Projemizin yaygınlaştırması için gayet başarılı geçen programa canlı yayına katılan konuklar olmuştur ve soru cevaplar gerçekleştirilmiştir.

İki hafta boyunca kaldığımız Almanya'nın Duisburg şehrinde Kaynak Eğitim Kursu, Thyssen Krupp Demir Çelik Fabrikası Eğitim Merkezi, ülkemizdeki İŞ-KUR muadili kurumu, Helios Sağlık Meslek Lisesi ve Hasta bakıcı okulu, Hamborn belediye başkanını ziyaret ederek adı geçen kurumlardaki mesleki rehberlik süreçleri ve bu süreçlerdeki aktörlerin rolleri hakkında bilgi aldık.

Ayrıca öğrenci velileriyle de bir toplantı yaparak aileler mesleki eğitim sürecinde edindikleri tecrübeleri paylaştılar. Temel eğitimden hemen sonra öğrencilerin yeteneklerine ve isteklerine göre meslek seçimine yöneldiklerinden bahseden veliler okulda verilen mesleki rehberlikten son derece memnun olduklarını dile getirdiler. Ayrıca, mesleki eğitim kurumlarında verilen eğitimde uygulamalı eğitim oranının teorik orandan fazla olması da öğrencilerin mesleki eğitime gereken önemi vermelerini sağlamaktadır.

Almanya'daki ve Avrupa'daki büyük firmaların mesleki eğitim mezunlarına büyük önem vermeleri ve kendi fabrikalarının bünyesinde açtıkları mesleki eğitim merkezlerinde kendi elemanını yetiştirmesi mesleki eğitimin istenilen seviyede olmasını sağlamaktadır.

DOĞRU MESLEK SEÇİMİ VE MESLEKİ REHBERLİKTE YENİ YAKLAŞIMLAR REHBERİ

16

Bu proje Erasmus + Programından farklı olarak finansmanı Türkiye Ulusal Ajansı vasıtasıyla Türkiye Cumhuriyeti ve Avrupa Birliği'nin ortak finansmanı ile yürütülen Avrupa Birliği Katılım Öncesi Mali Yardım Aracı (IPA) İnsan Kaynaklarının Geliştirilmesi Operasyonel Programı kapsamında gerçekleştirilmektedir.

İNSAN KAYNAKLARININ
GELİŞTİRİLMESİ
PROGRAMI OTORİTESİ

"DOĞRU MESLEK SEÇİMİ VE MESLEKİ
REHBERLİKTE YENİ YAKLAŞIMLAR REHBERİ"

17

BÖLÜM II

ÜLKEMİZDE MESLEKİ REHBERLİK*

Bu proje Erasmus + Programından farklı olarak finansmanı Türkiye Ulusal Ajansı vasıtasıyla Türkiye Cumhuriyeti ve Avrupa Birliği'nin ortak finansmanı ile yürütülen Avrupa Birliği Katılım Öncesi Mali Yardım Aracı (IPA) İnsan Kaynaklarının Geliştirilmesi Operasyonel Programı kapsamında gerçekleştirilmektedir.

Ülkelerin kalkınmasında bireylere, üretken ve gelişmeye açık nitelikleri kazandırmayı amaçlayan çağdaş eğitim anlayışı, bireyin kendi potansiyelini maksimum düzeyde ortaya koyabileceği en uygun mesleği seçmesine önem verir. Eğitim sürecinde bireye bu alanda yapılan hizmetler “Mesleki Rehberlik” kapsamında yer alır.

Mesleki Rehberlik:”Gençlerin çeşitli meslekleri tanımaları ve kendi özelliklerine uygun olan meslekleri seçmeleri, seçtikleri mesleklere hazırlanmaları ve mesleki yönden gelişmeleri amacıyla yapılan yardım hizmetleridir.

18

Mesleki Rehberlik hizmetleri üç aşamada gerçekleştirilir:

- I. Bireyi (öğrenciyi) tanıma,**
- II. Meslek alanlarını tanıma,**
- III. Bireyin kişisel nitelikleri ile mesleklerin gerektirdiği özellikler arasında bağlantıyı kurarak kendine uygun bir mesleği seçmesine yardım etme.**

Bu hizmetlerdeki mantık oldukça basit ve geçerlidir: Bireyler birbirlerinden farklı özelliklere sahiptir. Meslekler de çeşitli niteliklere sahip olmayı gerektirir. O halde birey kendi özelliklerine uygun olan mesleği seçerse başarılı ve verimli olacağı gibi psikolojik yönden de doyum sağlar ve mutlu olur.

Meslek; “bir kimsenin hayatını kazanmak için yaptığı, kuralları toplumca belirlenmiş ve belli bir eğitimle kazanılan bilgi ve becerilere dayalı etkinlikler bütünü” olarak tanımlanabilir.

İnsanın doğuştan getirdiği yetenekleri, potansiyeli, gizil güçleri vardır. Biz yaşam içinde bunları ortaya koymak, kullanmak ve geliştirmek isteriz. İşte sahip olduğumuz bu yetenekleri kullanma ve geliştirme olanağı sağlayacak alan, meslek alanlarıdır, işimizdir. Biz çalışırken aynı zamanda bu yetenekleri ifade etme, güçlerimizi artırma fırsatı elde ederiz. Böylece birey varoluşunun anlamını yakalar. Sahip olduğu yetileri, güçleri kullanarak doyuma ulaşır. Kendini, bir iş yaptığı, üretken olduğu için de daha değerli ve önemli görür. Böylece kendine saygısı ve güveni gelişir. Toplum içinde yararlı olma, hizmet verme yoluyla toplumsal saygınlık kazanma söz konusudur. İş etkinlikleri içinde biz başkalarıyla etkileşimde bulunuruz, belli rol ve görevler yoluyla sosyal kimliğimiz kazanırız. O halde çalışmanın temelinde bireyin çok yönlü psiko-sosyal ihtiyaçlarının karşılanması söz konusudur.

İşte bireyin fizyolojik, psikolojik ve toplumsal ihtiyaçlarını karşılamada en önemli araç durumunda olan meslek, eğer doğru bir kararla, isabetli olarak seçilebilmişse bu ihtiyaçların daha üst düzeyde doyurulması mümkün olabilir.

MESLEKİ GELİŞİM SÜRECİ

Mesleki gelişim süreci, çocuklukta bir meslek fikrinin oluşmaya başlamasından itibaren, yetişkinlikte bir meslek sahibi oluncaya kadar geçen gelişim evrelerini kapsar. Artık günümüzde, bireyin bir meslek seçmesinin bir anda verilen bir karar olmadığı, mesleki gelişim süreci içinde biçimlenip ortaya çıktığı kabul edilen bir anlayıştır.

Mesleki gelişim süreci farklı aşamalarda yaşanır:

- 1) Uyanış ve Farkında Olma (5–12 Yaş):** Bu dönem, çocukta meslek bilincinin oluşmaya başladığı dönemdir. Çocuk, bu dönemde, çevresindeki insanların farklı uğraşları olduğunu, çeşitli mesleklerin varlığını görmeye ve anlamaya başlar.
- 2) Meslekleri Keşfetme ve Araştırma (12-15 Yaş):** Çocuk, bu dönemde kişilerin ve mesleklerin ortak olan yönlerini ve farklı nitelikleri üzerinde bilgi sahibi olmaya, yeni yönleri anlamaya ve keşfetmeye başlar.
- 3) Karar Verme (15-18 Yaş):** Bu dönemde birey artık kendisi ve meslekler hakkında oluşturduğu algılara dayanarak, bilgileri değerlendirerek eşleştirmeye, birbirine uydurmaya ve geleceğine ilişkin idealler oluşturmaya başlar. Bu ideal ve düşünceler başlangıçta geçici olabilir ancak giderek daha açık ve temel bir plan yapmaya başlar ve genç mesleki kararını oluşturur.

- 4) **İşe Yerleşme:** Bireyin iş dünyasında yerini alarak çalışmaya başladığı dönemdir. Bu dönemde birey kazandığı bilgi ve becerileri uygulama alanına koyar. Mesleği icra ederken bir yandan da mesleki gelişimi sürdürür.

Bireyin gelecekteki yaşam tarzını belirlemesinde dönüm noktası olan mesleki tercihini yaparken doğru ve isabetli karar verebilmesi için izleyeceği basamaklar şöyle sıralanabilir:

1) Bireyin Yeteneklerinin Belirlenmesi: Yetenek, belli bir eğitimden yararlanma gücüdür. Bireyin hangi eğitim programında başarılı olabileceğini gösterir. Yetenek meslekteki başarıyı etkileyen faktörlerden biridir ve temel gerekliliktir. Seçtiği mesleğin gerektirdiği azami yetenek düzeyine sahip olmayan bireyin o meslekte başarılı olması olası değildir. Bunun yanında sahip olduğu yeteneklerinin kapasitesinin altında bir yetenek düzeyi gerektiren mesleğe yönelen bireyin de meslekte doyum sağlaması mümkün olmayacaktır.

2) İlgili Alanlarının Belirlenmesi: Yetenekler bireyin hangi eğitim programında daha başarılı olabileceğini gösterirken; ilgiler, bireyin hangi alanlarda hangi faaliyetlerle uğraşmaktan zevk duyacağını belirler. İlgiler, yetenekle ilişkilidir. İlgili duyduğumuz alanlar, çoğunlukla yetenekli olduğumuz alanlardır.

Seçilecek olan mesleğin, insanlarla diyalogu, onları yönetmeyi, yönlendirmeyi, onlara hitap etmeyi, yardım etmeyi mi yoksa insanlarla değil de objelerle uğraşmayı gerektiren faaliyetleri mi gerektiriyor sorularına yanıt aranması ve edebiyata, müziğe, güzel sanatlara karşı olan ilgilerin de belirlenmesi gerekir.

Birey ilgi duyduğu, hoşlandığı şeyleri severek yapar. Bireyin ilgi duymadığı bir faaliyete yönelmesi hem mesleki doyumunu, hem de başarısını olumsuz olarak etkileyecektir.

3) İş Değerlerinin Belirlenmesi: Yetenek ve ilgilerin belirlenmesinin ardından bireyin meslekteki beklentilerini tanımlaması gerekir. İş değerleri, bireyin meslekte nelere önem verdiğini, meslekteki faaliyetin sonunda elde etmek istediği olanakları gösterir. Kazanç, yaratıcılığı kullanma, liderlik, yeteneğini kullanma, işbirliği, ün sahibi olma, sosyal statü, düzenli yaşam, değişikli gibi iş değerleri vardır. Birey bu değerlerden kendisi için önemli olanları belirlemelidir. Kendisine belirlediği bu değerleri sağlayacak mesleğe yönelmelidir. Ancak ilgi ve yeteneklerinin de göz ardı edilmemesi gerekir.

4) Kişilik Özelliklerinin Belirlenmesi: Bireyin meslek seçiminde isabetli olabilmesi, kişilik özelliklerini çok iyi tanıyıp bu özellikleri gerektiren mesleklere yönelmesine bağlıdır.

Bireylerin çok farklı kişilik özellikleri vardır: Atak, girişken, çekingen, uysal, hırslı, idealist, hayal gücü zengin, realist, mantıklı, sinirli, kendi başına buyruk, alçak gönüllü, düzenli, kurallara bağlı... vb. Bireyin sayılan bu

özelliklerden hangisine sahip olduğunu belirlemesi, seçimini bu doğrultuda yapması gerekir.

5) İlgili Duyulan Mesleklerin İncelenmesi: Bireyin kendini tanımasının ardından ilgi duyduğu meslekleri de tanıması gerekir. Bilgi toplamak için, meslekleri tanıtan yayınlardan, rehber kitapçıklardan, mesleki tanıtım seminerlerinden, Rehberlik ve Araştırma Merkezleri'nden, okullardaki rehberlik servislerinden, o mesleğin mensuplarından yararlanılabilir.

6) Meslek Seçimi Nasıl Yapılmalı: Meslek seçimi isteklerle olanakları uzlaştırma işidir. Bu işlemi iyi bir biçimde yapabilmenin ön koşulu kişinin beklentilerini ve yeteneklerini önem sırasına koyabilmektir. Bu da kişinin kendini gerçekçi bir tutumla değerlendirmesi ile gerçekleşir. Kişinin kendini sağlıklı bir biçimde değerlendirebilmesi için etrafa olduğundan farklı görünme kaygısından uzak, yakınlarının isteklerini karşılama zorunluluğunu duymadan, kendini dinlemesi gerekir. Böylece gerçekte kim ve ne olduğunun; yaşamını nasıl geçirmesinin onun için iyi olacağının farkına varabilir.

Günümüzde gerçekleşen teknolojik gelişmeler mesleklerin niteliklerinde hızlı değişmelere yol açmaktadır. Mesleklerin en çabuk değişen yönleri; iş bulma olanakları, kazanç ve buna bağlı olan toplumsal saygınlıktır. Ancak işsizliğin en yaygın ve dolayısıyla kazancın düşük olduğu bir meslekte bile, mesleğinde başarılı olanlar iyi ücretle sürekli bir iş bulabilmektedirler. Meslekte başarılı olmak ise, mesleğin gerektirdiği niteliklere sahip olmakla ve mesleği sevmekle mümkün olabilir. Meslek tercihi yapacak olan genç, kendini ve

DOĞRU MESLEK SEÇİMİ VE MESLEKİ REHBERLİKTE YENİ YAKLAŞIMLAR REHBERİ

seçenekleri tarafsız bir tutumla etraflıca inceleyip değerlendirdikten sonra kararını kesinleştirmelidir.

TEMEL EĞİTİM DÖNEMİNDE MESLEKİ REHBERLİK

Anaokulu yaşlarından başlayarak, ilkokul dönemini kapsayan 5 – 12 yaşları arasında çocuğun temel ihtiyaçları açısından mesleki gelişimin sağlıklı sürebilmesi için başarması beklenen gelişim görevleri şunlardır:

- İş yaşamı ve çalışmaya ilişkin olumlu tutumlar geliştirme
- Kişisel nitelikleri ile meslekler/işler arasındaki ilişkileri anlamaya başlamaya
- Meslekleri keşfetme ve tanıma
- Boş zamanlarını değerlendirme alışkanlıkları geliştirme
- Birlikte iş yapma/işbirliği ve paylaşmayı öğrenme
- Toplum yaşamında çalışmanın önem ve gereğinin farkına varma
- Karar verme, amaç belirleme, plan yapma stratejileri geliştirme

Çocuğun 5 – 12 yaş sırası gelişim dönemleri içinde mesleki gelişim ihtiyaçları karşılanırken temel bazı ilkeler anaokulu öğretmenlerince sürekli göz önünde tutulmalıdır. Çünkü mesleki gelişimin bu dönemde çocuğun kazanacağı temel anlayış ve tutumlar bu sürecin geri kalan kısmını önemli ölçüde etkiler. Bu temel ilke ve anlayışlar şu şekilde vurgulanabilir:

1. Mesleki gelişim bir süreçtir. Okulöncesi dönemden başlar, değişik evrelerle yetişkinlik dönemine dek sürer. Her dönemde başarılması gereken mesleki gelişim görevleri vardır.

2. Her bire tek ve benzersizdir. Her çocuğun kalıtımla getirdiği özellikleri, yetenekleri, güçlü ve zayıf yönleri vardır. Doğduğu ailenin sosyo-ekonomik ve kültürel koşulları, değerleri ve davranış kalıpları farklıdır. Bu farklılıkların mesleki gelişim sürecine de yansıtacağı dikkate alınmalıdır.

3. Çocukta kendini kabul, özgüven, benlik saygısı gibi kişilik özelliklerinin gelişimi, mesleki gelişim sürecini belirleyici etkilere sahiptir. Bu nedenle okulöncesi dönemde sağlıklı bir kişilik gelişimine uygun bir okul ve ev ortamı yaratılmalıdır.

4. Anaokulu öğretmenleri ve anne – babalar gerek sahip oldukları mesleklere ilişkin olarak, gerekse diğer meslekler açısından olumlu mesleki tutum ve doğru rol modelleri sunmalıdır.

5. Çocuğa “kendini anlama ve keşfetme” nin temelini oluşturmak üzere bireysel farklılıklarını görmesi, güçlü ve sınırlı yönlerini anlamasına fırsat verecek yaşantılar sağlanmalıdır. Doğru bir mesleki karar, daha bu dönemde kendini doğru tanımaya başlamakla mümkündür.

6. “Kendini kabul” değişkeni mesleki kararı etkiler. Kendini kabul, okulöncesi dönemde başlar ve duruk (statik) bir durum değil değişen ve gelişen bir süreçtir. Bu nedenle anaokulunda kendini kabul sürecini olumlu etkileyecek bir eğitim ortamı sağlanmalıdır.

7. Okulöncesi dönemde çocuğa “karar verme” stratejileri öğretilmeye başlanmalıdır. Bu dönemde çocuk basit durumlar içinde bile olsa bir karar verme ve bir seçim yapmanın sorumluluğunu alması ve sonucunu görmesi sürecini yaşamaya başlamalıdır.

8. Çocuğun bu dönemde, bütün mesleklerin gerekli ve önemli olduğu görüşünü kazanması çok önemlidir. Diğer insanlara yararlı olacak hizmet ve ürün veren her çalışana saygı duyulması gerektiğini çocuk bu yaşlarda kazanmaya başlamalıdır. Meslekleri “iyi-kötü” gibi bir etiketlemeden kesinlikle kaçınmalı, bu konuda önyargılar oluşturulmamalıdır.

9. “İnsanlar birbirinden farklıdır. Meslekler de birbirinden farklıdır. Her insanın iyi yapabileceği işler/meslekler vardır.” görüşünün yine bu dönemde kazandırılmaya başlanması gerekir. Çocuğun meslekler ve bu meslekleri icra edenler arasında farklılıkları görmesi sağlanmaya çalışılmalıdır.

10. Meslek sahibi olmak için eğitimin gereği, iş ve meslek eğitimi hakkında çocuğun genel fikir kazanması sağlanmalıdır.

11. Çok önemli bir nokta da şudur: Meslekleri geleneksel olarak kadın ve erkek meslekleri diye gruplayıp, cinsiyete ilişkin önyargılar oluşturmaktan kesinlikle kaçınmalıdır. Böyle önyargıların oluşması çocuğun mesleki gelişim sürecini olumsuz etkileyebilir. Çünkü birey, kendi özellikleri, ilgi ve yeteneklerine göre değil de, cinsiyetine göre bir meslek seçme önyargısı ile sınırlanmış olur.

Okulöncesi ve temel eğitimin ilk döneminde çok önemli bir yer tutan oyun, mesleki gelişimde de araç olarak kullanılmalıdır. Çocukluk döneminde çeşitli

mesleklere ilişkin roller oyun içinde öğrenilir. Çalışma dünyasına ilişkin çeşitli değerler ve yargılar yine bu rollerin sonucu kazanılır.

Bu dönemde çeşitli oyunlar içinde mesleki roller canlandırılırken çocuğa "bağımsızlık" ve "kendine güven" duygularının kazandırılması, ayrıca yetişkinlerin iş ve meslek dünyasına ilişkin gerçekçi bir görüş kazandırılması temel amaç olmalıdır. Bunun için kuşkusuz drama etkinliklerinden de çok yararlanılabilir.

Unutulmamalıdır ki bu dönemde, mesleki gelişim sürecindeki temel amaç sadece mesleklerin tanıtılması değildir. Çocuğun bir meslek tercihi yapmasını sağlamak ise hiç değildir! Vurgulanmak istenen şudur:

27

Anaokulundan başlanarak bu eğitim süreci içinde (5 – 12 yaş dönemi) çocuğa mesleki gelişim açısından:

- a) çevresini
- b) iş ve çalışma dünyasını
- c) insanlar arasındaki farklılıkları
- d) eğitim ve iş yaşamı arasındaki ilişkileri
- e) kendi özelliklerini

TANIMAYA, ANLAMAYA, KEŞFETMEYE BAŞLAMASI amaçlanır.

DOĞRU MESLEK SEÇİMİ VE MESLEKİ
REHBERLİKTE YENİ YAKLAŞIMLAR REHBERİ

İLKOKULDA ÖĞRENCİLERE KAZANDIRILACAK

YETERLİKLER VE HEDEFLER

Mesleki gelişim açısından 5 – 12 yaşlar arası bir “Uyanış” dönemi olarak nitelenir. Çocukta bu dönemde meslek bilincinin oluşmaya başladığı kabul edilir. Okulöncesi eğitimde mesleki gelişim açısından belirlenen hedefler temel eğitim içinde daha belirginleşerek ve genişleyerek devam eder.

Temel eğitimde görevli sınıf öğretmenleri, öğrencilerin meslek seçimini etkileyecek bazı gelişim görevlerinin gerçekleşmesinde önemli rol oynarlar. Özellikle, çocuğun kendi özelliklerinin farkına varması, öğrendiklerinin mesleki gelişimdeki rolü, çalışmanın toplum yaşamındaki önemini kavrama gibi hedeflere ulaşılması sınıf öğretmenlerinin bu konudaki bilinçli çabalarına bağlıdır. Bir okulda rehberlik uzmanı olsun ya da olmasın, özellikle temel eğitimde mesleki rehberlik hizmetlerinde en etkili rolü oynayacak kişi sınıf öğretmenidir.

KAZANDIRILACAK YETERLİKLER

A) Kişisel Nitelikleri İle Çalışma ve İş Yaşamı Arasındaki İlişkileri Anlama

Hedef

Davranışlar:

Öğrenciler;

1. Kendi ilgileri ve önceliklerinin farkına varır.
2. Meslek/İş' teki başarıda kişisel niteliklerin önemini anlar.
3. Verimli çalışma alışkanlıklarını kazanmanın ve kişisel sorumluluk almanın önemini kavrar.

29

B) Karar Verme, Amaçları Belirleme ve Uygulamaya Geçme:

1. Çalışmanın anlamını ve okulda öğrenilenler ile meslekteki başarının ilişkisini anlar.
2. Karar verme ve seçim yapma stratejilerini öğrenir.
3. Hedefe yönelik gerçekçi eylem planı geliştirmenin önemini kavrar.

C) Meslekleri Keşfetme:

1. Aile üyelerinin ve okulunda çalışan personelin yaptıkları işleri betimler.
2. Bilinen toplum hizmetlerinde çalışanların yaptıkları işleri betimler.
3. Okul ve ev yaşamının dışındaki çalışma dünyasının farkına varır.
4. Farklı meslekleri tanımak için okul ve toplumdaki kaynakları nasıl kullanacağını kavrar.
5. İş yaşamında, değişen kadın ve erkek rollerini öğrenir.

D) Boş Zamanlarını Nasıl Değerlendireceğini Öğrenme:

1. Ailesi, arkadaşları ve yalnız başına gerçekleştirdiği boş zaman etkinliklerini betimler.
2. Çok fazla televizyon izlemenin olumsuz etkisinin farkına varır.
3. Boş zamanın etkinliklerini çeşitlendirmenin önemini kavrar.

E) Birlikte Çalışmayı (İşbirliğini) öğrenme:

1. Çalışırken ve eğlenirken başkaları ile birlikte olmayı ve işbirliği yapmayı öğrenir.
2. Kullandığı materyalleri diğer öğrencilerle paylaşır.
3. Grup çalışması içinde toleranslı ve esnek olmayı uygular.
4. Birlikte çalışmada farklı yolları deneyebilir.

F) Toplumsal Gelişmenin İş Yaşamını Nasıl Etkilediğini Anlama:

1. Toplumun ihtiyaçları ve işlevlerinin çalışma dünyasını nasıl etkilediğini kavrar.
2. Yaşamın güvenliği ve korunması için oluşturulmuş olan hukuk düzenine karşı çıkmanın ciddi sonuçları (yaptırımları) olabileceğini kavrar.
3. Yurttaşların okul, kasaba, kent ve ülke bağlamında sahip oldukları rolleri ve bu rollerin gerektirdiği sorumlulukları kavrar.
4. Okulun, kasabanın, kentin ve toplumun bir üyesi olarak toplumsal sorumluluklarını yerine getirir.

Bu süreç içerisinde sınıf öğretmenin benimsemesi gerekenler şu şekilde sıralanabilir:

- 1- Mesleki gelişimin bir süreç olduğu anlayışı dikkate alınarak çocuğun okulöncesi eğitim döneminde mesleki gelişim açısından kazandığı yeterlilikler değerlendirilmeli ve yeni kazanımlar bu yeterliliklerin üzerine inşa edilmelidir. Kuşkusuz bu aşamada çocukta eksik ya da yanlış kazanımlar düzeltilmeli ya da tamamlanmalıdır.
- 2- Bu dönemde çocuğa yönelik uygulamalarda aileyi de kapsamına alan bir program izlenmelidir. Çocuğun mesleki gelişimini olumlu etkileyecek tutumlar izlenmesi için aile rehberliği de çok önemlidir.
- 3- Hedeflere ulaşılması için gerekli öğrenme yaşantıları ders programları ve ders dışı etkinlikler içine entegre edilmelidir.
- 4- Mesleki gelişim görevlerinin başarılmasında, bu dönemde çocuğa daha fazla aktif olma fırsatı sağlayacak etkinlikler düzenlemesine çalışılmalıdır. Özellikle üst sınıflarda çocuk kendisi araştırmaya yöneltilmelidir.
- 5- Temel eğitim boyunca öğretmenin mesleki rehberlik açısından önemli bir görevi çocuğun gelişimini izlemesi ve onu tanımaya yönelik çalışmalarını sürdürmesidir.
- 6- Bu dönem boyunca çocuğa eğitim, iş ve meslek dünyası hakkında bilgi edinme, keşfetme ve tanıma fırsatları sağlanmalıdır.
- 7- Mesleki rehberlik çalışmaları meslek gelişimine yardımcı olarak düşünülmeli, meslek gelişimi de genel kişilik gelişimi ve benlik tasarımı oluşumu çerçevesinde ele alınmalıdır.

ORTAOKULDA MESLEKİ REHBERLİK

Bu dönemde de mesleki rehberlik çalışmalarının odak noktasını, önceki dönemde olduğu gibi, çocuğun ya da gencin bir meslek tercihi yapması değil, onun mesleki gelişimiyle ilgilenmek oluşturur.

Gelişim psikolojisi açısından “erinlik” (ergenlik öncesi) olarak isimlendirilen bu dönem çocukluğun sona eriş ve gençlik kültürüne katılmaya hazırlanış açısını ifade eder. Bu dönemde genç kendini tanıma yönünden bilinçlenmeye başlar. Kendi ilgi, yetenek ve değerlerini ortaya koyma ve bunlara uygun meslek alanlarına ilişkin “geçici seçim”ler yapmaya başlar.

32

Bu dönemde önemli olan gencin kendindeki değişimin farkına varması, değişimin süreceği ve benliğin değişeceğine ilişkin farkındalığın artmasına yardımcı olabilmektir. Genç kendisine ve mesleklere ilişkin yeni bilgi ve yaşantılar kazandıkça geleceğe yönelik mesleki tercihleri de değişecektir. İşte bu dönemde başarılması gereken en önemli gelişim görevleri farklı yaşantılar içinde gencin kendini ve meslekleri araştırmasıdır. Daha önemlisi gencin kendi ve çevre hakkında (mesleklere ilişkin) bilgi düzeyi arttıkça ileride daha isabetli bir karar verebileceği anlayışını kazanabilmesidir. Gençte bu anlayış gelişirse “araştırma” uğraşısını sürdürmeye karşı güdülenecektir.

MESLEKİ GELİŞİM

GÖREVLERİ VE ÖĞRETMENİN SORUMLULUKLARI

Öğretmen, temel eğitimin son yıllarında gencin mesleki gelişimine yardımcı olmak için aşağıdakileri yerine getirmelidir:

- Öğrencilerin gerçekçi bir benlik kavramı geliştirmelerine yardımcı olmak. Bunun için öğrencilerin kendi ilgi, yetenek ve özelliklerini tanımaya ve kabul etmeye başlamasına yardım etmek gerekir. Gençlere kendi ilgilerini, yeteneklerini sınama ve keşfetmelerini sağlayacak çeşitli etkinlikler sunulmalıdır. Bu etkinlikler ders içi veya ders dışı öğrenme yaşantıları, oyun, spor, sosyal ya da kültürel faaliyetler şeklinde olabilir. Bütün bu yaşantılar içinde gencin farkında olmadığı ilgi ve yeteneklerini, ortaya koymasına sağlanmaya çalışılmalıdır.
- Öğretmen, öğrencilerine farklı lise programları hakkında bilgi vermeli, aralarındaki benzerlik ve ayrılıkları göstermeli, lise programlarının hazırladığı iş ve meslek alanlarına ilişkin doğru ve yeterli bilgiler sunmalı. Daha ileri bilgileri nerelerden, nasıl temin edebileceklerini açıklamalı, üst eğitim programları, iş ve meslek alanları hakkında en son bilgileri nerelerden/nasıl temin edebileceklerinin yollarını göstermelidir.
- Derslerin amaçları ve kapsamı ile gerçek yaşamda kullanıma ilişkisi; kazanılan yeterlilikler ile mesleki nitelikler arasında ilişki kurulmalı ve öğrencilerin bu ilişkiyi görmesi sağlanmalıdır.

- Öğrencinin, bilim ve teknik alanındaki yeni gelişmeler ile endüstri ve iş yaşamındaki değişmelerin ilişkisini kavramasına çalışılmalıdır. Bu bağlamda teknolojiye getirdiği yenilik ve kolaylıkları görmeye, bunlara nasıl uyum sağladığımız ve yaşam standardımıza nasıl yansıdığına dikkat çekilmelidir. Endüstri ve teknolojiye getirdiği değişmeler ile ne gibi, yeni meslek alanları geliyor ve hangi iş alanları geçerliliğini yitiriyor? Bu ilişkiyi görmesi sağlanmalıdır.
- Öğrenciye, uygun öğrenim programları seçiminde, eğitimsel ve mesleki hedefler saptamasında yardımcı olmalı. Yine bu hedeflere uygun planlar geliştirmesine ve uygulamasına yardımcı olmalı. Bu amaçla ona plan yapma ve karar verme becerilerini öğretmeli ve bu konuda kendini geliştirmesine çalışmalıdır.
- Öğrenciye eğitsel ve mesleki yönelme konusunda yardımcı olabilmek amacıyla onu tanımaya çalışmalı, öğrencinin gelişimi ile ilgili bilgiler toplamalı öğrenci dosyasına işlemeli ve bu bilgileri sürekli değerlendirmelidir.
- Öğretmen çocuğun/gencin mesleki gelişim sürecinde ailesi ile arasında çıkan çatışmalarda çözüm için çaba harcamakla da yükümlüdür.

ORTAÖĞRETİM DÖNEMİNDE MESLEKİ REHBERLİK

Genel olarak 15–18 yaşlar arasını kapsayan lise yılları, gencin kendisi ve meslekler hakkında oluşturduğu algılara dayanarak, bilgileri değerlendirerek eşleştirmeye; birbirine uydurarak geleceğe ilişkin mesleki kararını oluşturmaya çalıştığı bir dönemdir.

Ancak lise dönemi, gerek gencin fiziksel ve psikolojik gelişimi açısından oldukça sancılı ve karmaşık bir dönemdir. Çünkü genç, ergenlik döneminin değişimlerini ve uyumunu yaşarken, kimliğini – kişiliğini bulma krizi içindedir. Bu kriz doğal olarak mesleki kararlar almasında da bir takım güçlükler yaratır. Bu nedenle genç, bu değişim ve uyum sürecine ne kadar sağlıklı bir kabul gösterebilirse geleceğini planlaması da o kadar kolay ve gerçekçi olacaktır. Kuşkusuz bu dönemde öğretmen öncelikle, ergenlik döneminin gelişim özelliklerini bilmek ve gencin bu sürecini sağlıklı geçirmesine yardım etmek durumundadır.

Lise yılları sonunda genç ya mezun olup iş yaşamına atılacak ya da bir üst öğrenime yönelip belli bir meslek için eğitimini sürdürecektir. Her iki durumda da, gencin yaşamının geri kalanını tümüyle etkileyecek bir karar söz konusudur. İşte bu kararın bireye en uygun ve doğru bir karar olması için mesleki gelişim açısından gerekli yardım hizmetlerini alabilmesi kaçınılmazdır.

MESLEKİ OLGUNLUK

Gencin meslek seçimiyle başa çıkma şekli, onun genel olgunluğunun göstergesidir. Birey, her bir mesleki gelişim evresinden başarı ile geçtikçe mesleki olgunluğu da gelişir. Ancak, okulöncesi eğitimden başlanarak bireyin içinde bulunduğu mesleki gelişim evresinden diğerine başarı ile geçebilmesi bir bakıma kendisinden beklenen mesleki olgunluğa ulaşabilmesi, her bir dönemde kendisinden beklenen mesleki gelişim görevlerini üstlenmesiyle ve başarmasıyla mümkündür.

Mesleki Olgunluğun Boyutları

36

1. BOYUT: Meslek Seçimine Planlı Yöneliş:

Bu boyut her bireyin bir işi/mesleği olması gerektiğini, bu nedenle kendisinin de bir karar vermesi gerektiğini kabullenmesi, bu gereğin bilincinde olması ve planlı bir şekilde bu konuya yönelmesini ifade eder. Şu davranışları kapsar:

- a) Seçme/tercih konusu ile ilgilenme
- b) Bu amaçla çeşitli kaynaklardan yararlanma

2. BOYUT: Mesleki Bilgilerin Belirginleşmesi ve Planlama Yapma:

Genç olgunlaştıkça mesleklere ilişkin bilgilerinin daha doğru ve gerçekçi olması beklenir. Meslek seçiminin, çalışma ve iş yaşamına ilişkin güvenilir bilgilere dayanması ve yapılan planların gerçekçi ve uygulanabilir nitelikte olması beklenir, bu boyut şunları kapsar;

- Tercih edilen meslek hakkında özgül bilgileri saptama,
- Tercih edilen mesleğe hazırlanma ve girişi daha özgül olarak planlama,
- Planlama faaliyetlerini genişletme ve eyleme koyma.

3. BOYUT: Meslek Tercihlerinin Tutarlılığı

Genç tek ve kesin bir meslek üzerinde kararını vermese de, tercihi belli alanlara yönelik olarak belirginleşmelidir (Örneğin, tıp alanında). Eğer genç bazı tercihlerini sosyal alanlara yönelik, bazı tercihlerini fen alanında yapıyorsa bir tutarlılık göstermiyor demektir. Bu da onun “mesleki olgunluğu” nun düzeyi konusunda bir soru işareti yaratır. Aynı şekilde seçtiği mesleklerin düzeyi, giriş düzeyindeki işler, uzmanlık düzeyine... gibi) yönünden de bir tutarlılık aranır. Bu boyutun kapsadığı davranışlar şunlardır:

- Alanlar açısından meslek tercihlerinin tutarlılığı,
- Düzeyleyler açısından meslek tercihlerinin tutarlılığı,
- Alanlar ve düzeyleyler dahilinde meslek tercihlerinin tutarlılığı.

4. BOYUT: Özelliklerin Billurlaşması

Olgunluğun bir başka ölçütü de meslek seçimine uygun yetenek, ilgi ve kişilik özelliklerinin belirginleşmesidir. Bu boyutun kapsamı ise:

- Ölçülen ilgilerin kristalleşme derecesi,
- İlgi olgunluğu (ilgilerinde tutarlılık),
- Çalışma/iş yapmaya karşı güdülenme,

- d) İş değerlerinin belirginleşme derecesi,
- e) Çalışma ve işin insan yaşamında sağladığı ekonomik, sosyal ve psikolojik doyumları kabul etme (kavrama),
- f) Seçme ve planlama sorumluluğunun kabullenilmesi (üstlenme),
- g) Meslek seçiminde bağımsızlık.

5. BOYUT: Meslek Tercihlerinde Akılcılık

Gencin meslek seçiminde durumu mantıklı olarak değerlendirmesi (kendi özellik ve koşulları ile mesleklerin niteliklerini) ve akılcı bir yol izlenmesi beklenir. Bu konu üzerinde düşünüp çaba harcaması ve buna göre davranması olgunluk derecesini gösteren bir ölçüttür. Şöyle ki;

- a) Yetenek ve tercihler arasında uyuşma,
- b) Ölçülen ilgiler ile tercihler arasında uyuşma,
- c) Yetenek düzeyi, ölçülen ilgiler ve meslek düzeyi arasında uyuşma,
- d) Tercihlerin Sosyo-ekonomik açıdan erişilebilirliği (koşullarına uygunluğu),

Yapılan araştırmalar ergenlerin henüz lise birinci sınıfta bu olgunluğa ulaşmamış olduğunu, lise sona doğru olgunluk derecesinin artmaya başladığını göstermektedir. Kuşkusuz bazı gençler bu olgunluğa daha erken ulaşabilirken bazıları üniversite sonrasına dek ulaşamayabilir. Bu durum gencin kişisel özelliklerine bağlı olduğu kadar çevresel etkenlere de (aile, okul koşulları, mesleki rehberlik hizmetlerinden yararlanma vb.) bağlı olabilir. daha çok da her iki grup etkenin etkileşimiyle belirlenir.

DOĞRU MESLEK SEÇİMİ VE MESLEKİ REHBERLİKTE YENİ YAKLAŞIMLAR REHBERİ

ORTAÖĞRETİM DÖNEMİNDE

MESLEKİ REHBERLİĞİN AMAÇLARI

Lise yıllarında ergene sağlanacak mesleki rehberlik hizmetlerinin aşağıdaki yönlerden onun mesleki gelişimine yardımcı olması gerekir:

1. Lisedeki programlar içinden kendine uygun branşı/dalı seçmeleri, kendi ilgi ve yeteneklerine uygun seçmeli dersleri ve ders dışı etkinlikleri seçmeleri,
2. Kendi ilgi, yetenek, özellik ve koşullarına uygun üst öğrenim alternatifleri hakkında bilgi edinmeleri,
3. Kendi ilgi, yetenek ve özelliklerine uygun meslek/iş alternatifleri ve koşulları hakkında doğru ve geçerli bilgiler edinmeleri,
4. Eğitsel ve mesleki kararlarını uygulanabilirlik ve kendine uygunluk açısından gerçekçi olarak değerlendirebilmeleri,
5. Düşündüğü üst öğrenim ve meslek alternatifleri açısından kendi güçlü ve sınırlı yönlerinin farkında olmaları,
6. Mesleki karar vermede kişisel değerlerin (önceliklerin) önemini kavramaları,
7. Mesleki kararda kişiyi sınırlayan etkenleri (ülkedeki eğitim-iş olanakları, bölgesel farklılıklar, bireysel özellikler vb.) dikkate almaları,
8. Üniversite sınavına hazırlanmaları,
9. Liseden sonra iş yaşamına atılacaklar için iş olanakları araştırma, işe girme ve yerleşmeleri,

10. Yaptığı seçim/aldığı kararları gerçekleştirmede bireysel sorumluluklarını kabul etme ve üstlenmeleri,
11. Mesleki sorumlulukların getireceği stresleri, iş yaşamının güçlüklerini anlamaları,
12. Mesleki kararların aileyi de içermesine çalışma, çıkabilecek çatışmaları önleme, uzlaşmalarına yardım.

Kuşkusuz bu amaçlar okulun niteliğine (meslek okulu, kolej...) öğrencilerin mesleki gelişim düzeylerine göre az çok farklılıklar gösterebilir. Bazı amaçlar üzerinde yoğunlaşabilir. Genellikle lise dönemi meslek seçimi açısından en önemli dönem olarak kabul edilir. Meslek seçiminin, çoğunlukla, “geri dönülmez” bir karar olduğu düşünülürse bu dönemin kritik önemi daha iyi anlaşılır. Bu dönemdeki hizmetler bu kararın isabetli oluşunu sağlamaya yöneliktir.

MESLEKLERİ İNCELEME

Mesleki rehberlik hizmetlerinin ilk basamağı gencin özelliklerini tanıma, ikinci basamak ise meslekleri inceleme ve tanıma, sonra da bu bilgileri eşleştirerek uygun bir karara gitmeye yardımcı kapsar. o halde ikinci aşama da gencin çeşitli meslekleri tanıması için yardım etmek gerekir. Çünkü birey kendini ne kadar iyi tanırsa tanısın, meslekler hakkında doğru ve yeterli bilgiye sahip değilse uygun bir mesleki seçim yapamaz. Bir meslek nasıl incelenir? Bir meslek hakkında ne yönlerden bilgi toplamalıyız? Bu sorular aşağıdaki şekilde listelenebilir.

Bir Meslek İle İlgili Bilinmesi Gereken Bilgiler

- 1) Mesleğin gerektirdiği faaliyetler, yapılan işin özellikleri... İşte gereken sorumluluklar, görevler, güçlükler nelerdir? Bu meslek ne gibi etkinlikleri kapsamaktadır?.. gibi işin esas yapısını ortaya koyacak bilgiler.
- 2) Çalışma ortamı ve koşulları? İş nasıl bir ortamda yürütülüyor. Bu ortamda neler kullanılıyor, kimlerle ilişkiye giriliyor? Günlük, haftalık çalışma saatleri, çalışma koşullarının güç olup olmadığı gibi bilgiler.
- 3) Bu meslekte çalışanlarda aranan nitelikler? Yaş, cinsiyet, boy, ağırlık, duyu organlarının hassaslığı gibi nitelikler yönünden bir sınırlama ya da tercih durumu var mı? İş ne gibi yetenekler gerektiriyor (genel ve özel yetenekler açısından). Bunun yanında yabancı dil bilme, bilgisayar kullanma vb. yeterlilikler gerektiriyor mu? gibi bilgiler.

41

- 4) Mesleğe hazırlanma ve giriş nasıl olmaktadır? Meslek nasıl bir eğitim gerektiriyor? Eğitimi veren kurumlar, süresi, bu okullara giriş koşulları, okuldan sonra staj-uygulama gerekip gerekmediği... işe giriş sınavla mı, koşulları nasıl? gibi bilgiler.
- 5) Meslekte ilerleme ve kazanç durumu vb. Mesleğin başlangıçtaki kazanç ve statüsü nasıldır? Bu statü ve gelir nelere bağlı olarak ve nasıl artmaktadır? Meslek ömür boyu sürecek nitelikte midir, emeklilik koşulları nasıldır? gibi bilgiler.

Bu bilgiler mesleğin özelliğine ve bilgiyi kullanacak kişinin ihtiyacına göre geliştirilebilir. Böylece, daha önce bir meslek üzerine böyle ayrıntılı bilgisi olmayan gencin mesleği yeterince tanıması, avantajları ve dezavantajları üzerinde düşünmesi sağlanır.

Ancak burada önemli bir sorun bu bilgilerin nerelerden ve nasıl sağlanacağıdır? Bunun için aşağıdaki yollar önerilir:

- Mesleklerle ilgili malzemelerin toplanması (çeşitli kurumlar/meslekler hakkında yazılmış katalog, kitap, gergi, broşür vb. malzemeler)
- İşyerlerine ziyaret, gözlem ve incelemeler
- Meslek elemanları ile görüşme, konferanslar
- Kısa süreli iş tecrübesi (yarım günlük veya hafta sonları o işyerinde çalışma, ya da izne bağlı deneme çalışmaları)
- Öğrencilerden 'meslek inceleme grupları' oluşturularak araştırma yapma
- Meslek seminerleri
- İş ve İşçi Bulma Kurumu, Meslek Rehberlik Merkezinden yararlanma

Bu yollar okulun ve çevrenin olanakları, öğrencilerin ihtiyaç ve isteklerine göre geliştirilebilir. Meslekler hakkında bilgi toplamada ve yararlanmada öğrencilere görev ve sorumluluk verilmesi daha etkili olur.

Öğrencilere çeşitli meslekler hakkında bilgi verme işlemi şu amaçlara yöneliktir:

- Her öğrenciye, ilgi duyduğu ve yönelmeyi düşündüğü mesleğin, kendisince bilinmeyen yönleri ile ilgili ayrıntılı bilgi vermek.

- Öğrenciye, varlığından haberdar olmadığı ya da hakkında yanlış ve eksik bilgi sahibi olduğu meslekleri tanıtmak, böylece görüş alanını genişletip daha zengin bir seçenek grubu arasından uygun seçimi yapmasına yardımcı olmak.
- Öğrencilere çeşitli mesleklere karşı kalıplaşmış inanış ve ön yargılarını eleştirme alışkanlığı kazandırmak.
- Topluma yararlı ve kişinin kendini gerçekleştirmesine olanak veren her mesleğin saygıya değer olduğu görüşünü vermek.

*YARDIMCI KAYNAKLAR:

KUZGUN, Yıldız (2000), "Meslek Danışmanlığı", Ankara

DOĞRU MESLEK SEÇİMİ VE MESLEKİ REHBERLİKTE YENİ YAKLAŞIMLAR REHBERİ

MESLEKİ REHBERLİKTE / YÖNLENDİRMEDE

ÜLKEMİZDEKİ MEVCUT DURUM

Türkiye'deki eğitim ve öğretim sistemimizde etkin bir yönlendirme sisteminin kurulmayışı ile ortaöğretimden mezun olan her öğrenci, yüksek öğretimde hayatına devam etme isteği ile yaşamaktadır. Çoğu öğrenci yeteneklerinin ve kapasitesinin farkında olmadan üniversite sınavında aldığı puanın belirleyiciliği ile kendine bir meslek seçmek durumunda kalmaktadır. O mesleğe karşı ilgisinin ve yeteneğinin olup olmadığını bilmeden kendisini üniversitede bulan kimi öğrenciler, okullarında ya bölüm değiştirmekte, ya başarısız olmakta ya da en kötüsü mezun olduğunda iş hayatında başarıyı yakalayamamaktadır. Bu durumun hem bireylere hem de toplumumuza getirdiği sosyal, psikolojik ve bilhassa ekonomik yükü çok ağır olmaktadır.

Genç beyinlerin hayatlarına şekil veren eğitim sistemimizde gerek eğitimsel yaşantıları boyunca, gerekse meslek seçme aşamasında ilgi, kabiliyet ve kapasiteleri doğrultusunda isabetli kararlar verebilmeleri için gereken yardımları yapmamız, öğrencileri toplumun ve kendilerinin gerçekleriyle yüz yüze getirmemiz gereklidir.

Öğrencilerin gerek eğitimsel, gerekse meslekî anlamda yönlendirilmelerinin verimli olabilmesi özel kurum ve kuruluşlar ile resmî kuruluşların ortaklaşa çabalarını gerektirmektedir. Bu iş sadece öğretmenlerin göreviymiş gibi algılanmamalı, Almanya'da olduğu gibi, eğitimsel yönlendirme ve iş bulma görevini üstlenecek özel kuruluşlar teşvik edilmelidir. Almanya'da ki meslek eğitim yönetimin olduğu gibi özellikle işgücü piyasasına öğrencileri

mümkün olduğu kadar hızlı entegre ederek işsizliği ve yapılan sosyal yardımları bitirerek insanları kendi görevine yoğunlaştırmaktadır. İnanıyorum ki bu tür bir bilinçle yetişmiş gençler gelecekte toplumun mutlu ve başarılı bireyleri olacaktır. Bu kapsamda ülkemizde ve ilimizde Mesleki rehberlik / yönlendirme aşağıdaki şekillerde yapılmaktadır:

1) Okul öncesinde öğrencilere mesleklerle ilgili bilgiler verilmekte, kamu kurum ve kuruluşlarını ve işyerlerine kısmi geziler düzenlenmektedir. İlkokulda kısa tanıtıcı bilgiler verilmektedir.

2) Ortaokulun son sınıfında sadece Ortaöğretim okulları hakkında bilgilendirme çalışmaları yapılmakta, sınırlı sayıda okul gezileri düzenlenmektedir.

3) Ortaokul son sınıfta TEOG ile bir sonraki eğitim verecek kuruma okul başarısının az bir kısmı ve sınav sonucu dikkate alınarak geçiş yapılmaktadır.

4) Lise1. Sınıfın sonlarında meslek liselerinde alan seçimi ve ders seçimi konusunda bilgi verilmekte, diğer liselerde Üniversite sınav sistemine uygun puan türlerine uygun bir şekilde ders seçimi yaptırılmaktadır.

5) Lise 2. sınıfın sonlarında meslek liselerinde dal seçimi yaptırılmakta, öğrenci akademik başarı ve yeteneklerine göre bir dala yönlendirilmektedir.

6) Bütün liselerde genellikle 11. sınıfta mesleklerle ve sınav sistemiyle ilgili bilgi verilmektedir.

7) 11 ve 12. sınıfta meslek liselerinde sınavsız ve ek puanlı geçişlerin yanında sınav puanlarıyla başka bölümlere geçme yolu anlatılırken, diğer lise

türlerinde YGS ve LYS sistemi, puan türlerine göre hangi derslere ağırlık verileceği anlatılmaktadır.

8) 12. sınıf öğrencilerine meslek liselerinde alanlarının devamı niteliğindeki bölümler hakkında ayrıntılı bilgi verilirken öğrencilerin çoğu sınavsız geçiş ve ek puanlı geçişlerden faydalanmakta; diğer lise öğrencileri de sadece sınavda göstermiş olduğu performansa uygun bir bölüme yerleştirilmektedir. Öğrenci üniversitede bir bölüme yerleştirildiği zaman artık o öğrenci için mesleki yönlendirme yapılmamaktadır.

15 – 27 Şubat 2015 tarihleri arasında Almanya'nın Duisburg şehrine yapılan proje hareketliliği kapsamında yapılan gözlemlere göre Almanya'daki mesleki eğitim ve Mesleki Rehberlikte Yönlendirme aşağıda bahsedilen şekilde yapılmaktadır.

Vizyon:

- Temel strateji; uzun vadeli planda ihtiyaç duyulan alanlara göre istihdamı sağlamak.
- Her Alman vatandaşının en azından bir meslek sahibi olmasını temin ettikten sonra, yetenek ve ilgilerine göre öğrencileri ihtiyaç duyulan alanlara yönlendirmek.
- Kariyer imkânını öğrencinin veya bireyin kendi istek ve çabasına bırakmak.
- İmkân dâhilinde isteğe göre alanlar arası geçişi sağlamak.

DOĞRU MESLEK SEÇİMİ VE MESLEKİ REHBERLİKTE YENİ YAKLAŞIMLAR REHBERİ

- Her bireyin hayat boyu mesleki gelişimini güncellemek ve takip etmek.
- Meslek edinmeyen veya boşta hiçbir birey bırakmamak.

Kurumlar Arası İletişim:

Bireylere meslek edindirmeye ilgili İŞKUR, Mesleki Danışma Merkezleri, Meslek Okulları vb. kurumlar arasında bilgi ağı profesyonelce kurulmuş. Bir meslek okuluna veya bir işyerine başvuran bir bireyin, ilkokuldan itibaren düzenli bir şekilde tutulmuş bütün kayıtları ilgili birimlerle paylaşılıyor. Bireyin gelişimiyle ilgili kurumlara, yapmış olduğu çalışmalar gönderiliyor. Öğretmen ve sair personel maaşı Eyalet yönetimi tarafından ödenirken, Okulun maddi ihtiyaçları ve hizmetli personelinin maaşı okulun bağlı bulunduğu belediye tarafından ödenmektedir. Öğrencilerin staj ücretlerini ise staj yapılan işyerleri Okul kiliseye bağlı ise Kilise, İŞKUR gibi kurumlar ödemektedir. Bir kısım bağışlar da kabul edilmektedir.

Eğitim Sistemi:

10 sınıf sonuna kadar zorunlu eğitim yapılıyor. Genç, eğer 10.sınıfı bitirdikten sonra 18 yaşını tamamlamamış ise 18 yaşına kadar yine eğitime devam etmek zorunda. Okul Öncesi Eğitim zorunlu ve 3 yıl. 4 yıl ilkokul eğitimi veriliyor. İlkokuldan sonra normal öğrenciler için 3 okul türü var.

1) Hauptschule:

Bu okul türü Türkiye’de Meslek Liselerine benzer yapıda. Genelde en düşük notlu öğrenciler buralara yönlendiriliyor. 2: Realschule: Türkiye’de Anadolu Liseleri veya Ticaret Meslek Liseleri’nin programına benzer. Notu Ortalarda olan öğrenciler bu okullara yönlendiriliyor. 3; Gymnasium: Türkiye’de Fen Liseleri programına benzer program uygulanıyor. En İyi öğrenciler bu okulları tercih ediyor. Yönlendirmeyi ve okullar hakkında bilgilendirmeleri genelde sınıf rehber öğretmenleri yapıyor. Ve öğrencinin yaptığı çalışmalarını sınıf rehber öğretmenleri kaydediyor ve Okulda bulunan sekreterlere veya kayıt memurlarına bu bilgileri teslim ediyor. Onlar da bu kayıtları depoluyor ve gerekli kurumlara ihtiyaç olduğu zaman gönderiyor. Yönlendirmede Sosyal psikologların (rehber öğretmenlere benzer) fazla etkisi olmasa da okul ve meslek konularında öğrencilere bilgi verebiliyor. Yine ailenin de görüşü alınıyor, ama öğrencinin bir sonraki eğitim alacağı okulun belirlenmesinde Öğretmenlerin etkisi çok büyük. Öğrenci okuyacağı okula bizzat ailesiyle birlikte kendisi başvuruyor. Başvurduğu okul, Öğrencinin dosyasına bakıp okullarına uygun bir öğrenci ise kabul edebiliyorlar. Gerekirse o öğrenciye sınav yapıp beceri veya yeteneklerine uygunsa kabul edebiliyorlar. Çok keskin sınırlar yok. Örneğin; Hauptschuleyi bitiren bir öğrenci bir meslek sahibi oluyor ama bir yıl daha eğitim alıp bir üst diplomayı alabiliyor. Bu diplomayı alan öğrenci Üniversitelere’ de başvuru yapabiliyor. Meslek sahibi olan bir öğrenci usta öğretici veya usta olmak isterse, durumuna göre, 1 yıldan 3,5 yıla kadar eğitim alıp usta öğretici diploması alabiliyor. 5 yıl meslek yapan bir öğrenci bir üst diplomayı da alabiliyor. Bireylerin genellikle çift branşlı var. Örneğin bir Kaynak öğretmeni aynı zamanda sosyal psikolog olabiliyor.

Meslek eğitimi yapan öğrenciler “DUAL SİSTEM” dedikleri teoriyle pratiğin birleşiminden oluşan bir yapıda eğitiliyor. İşletmeler kendilerine hangi vasıflarda, ne kadar eleman lazımsa bildiriyorlar. Bu bilgi öğrencilere İŞKUR veya Danışma merkezleri tarafından sunuluyor. Öğrenciler staj yapacakları veya çalışacakları işyerlerine farklı özelliklerde “özgeçmiş” yazıyorlar. Öğrencinin bu özgeçmişi, daha önceki not ve çalışmalarından oluşan dosyası ve öğrenciye işletme tarafından yapılan bir hazır bulunuşluk sınavı yapılarak, bunlar birlikte değerlendirilip o işyerine uygun öğrenciler alınıyor. Öğrencinin sigortası yapılıyor. Harçlık olarak da 350-400 Euro civarında bir ücret ödeniyor. 18 yaşını geçmiş Evli bir öğrenciye ise çocuk sayısına göre daha fazla ücret ödeniyor.

49

Anlaşmalı işletmeler, atölyelerini aynı zamanda derslik olarak düzenlemişler. Teorik eğitim verilmesi gereken yerde dersliklerde teorik eğitim veriliyor. Pratik eğitimde de işletmede çalışıyor. Genelde 3,5-4 gün pratik 1-1,5 gün de teorik eğitim alınıyor.

Mesleki yönlendirme ve mesleki rehberlik ilkokulda başlıyor, diyebiliriz. İlkokulda öğrencilere çeşitli yetenek ve ilgi testlerinin yanında öğrencilerin yapmış olduğu çalışmalar ve ders notlarına göre liselere yönlendirme yapılıyor. Liselere yerleşmede okul notları daha belirleyici oluyor. Almanya’da en yüksek not 1, En düşük 5. 1 den 2,5 nota kadar öğrenciler Gymnasium okullarını tercih edebiliyor. 2-,2,5 ten 3,5- 4’e kadar realschule’leri, 3,5 tan 5 e kadar olan öğrenciler de Hauptschule’leri tercih edebiliyor. Öğrenciler değişik türdeki okullara okul not ortalamasına göre başvurursa da, Okul öğrenciyi kabul ederken,

sadece notlarını dikkate almıyor. Öğrencinin bütün gelişimini, yetenek ve ilgi testlerinden aldığı sonuçları, özgeçmişini, kişiliğini vb. her şeyini değerlendirerek bir mülakat yapıyor ve o okulda başarılı olabilecek bir öğrenci olduğu kanaatine varılırsa okul yönetimi öğrenciyi kabul ediyor. Staj veya çalışmak için işletmelere başvuran öğrenciler de aynı şekilde değerlendirilip kabul ediliyor, ya da edilmiyor. Öğrenciyi kabul edip etmeme yetkisi tamamen okul yönetiminin inisiyatifindedir.

10. sınıfı bitiren bir öğrenci isterse işletmelere başvuru yapıp veya staj yaptığı yerde kalıp meslek yapabiliyor. Yeteneğine göre bazı öğrenciler 3 ayda, bazıları 6 ayda, bazıları 1 yılda meslek elemanı olabiliyor. Bu şekilde eğitim alan bir öğrenci kendi işyeri açma yetkisine sahip değil. Kendi işyerini açmak veya öğrenci yetiştirmek için 'Ustalık Eğitimi' ya da 'Usta Öğretici Eğitimi' alması gerekiyor. Bu eğitim de 2 yıldan 3,5 yıla kadar sürebiliyor. Sürekli bir eğitim ve takip var. Usta veya usta öğreticiler her iki yılda bir sınava tabi tutulup kendilerini güncelliyor. Sınav çoğunlukla uygulamalı. Sınavdan başarısız olanlar işletmede destek eğitimine alınıyor.

8. sınıfta öğrencilere kısa süreli ücretsiz staj yapma imkânı sunuyorlar. Bunun amacı, öğrencinin ileride seçeceği mesleği tanıması ve kendi ilgi ve yeteneklerinin alanla uyuşup uyuşmaması. 9. sınıfta mesleklerle ilgili bilgiler veriliyor, aynı zamanda meslek eğitimleri alınıyor. Meslek derslerinin dışında fazla kültür dersi yok. Sadece, yabancı dil öğrenmek isteyenlere dil öğretiliyor. Yani tamamen bir 'meslek elemanı' yetiştirme üzerine kurulmuş sistem. 10. sınıfta da artık meslek seçimi yapılıyor. Stajlar 9. sınıfta 2 gün okulda, 3 gün

işletmede; 10. sınıftan itibaren 1 gün okulda, 4 gün işletmede yapılıyor. Öğrenci staj yapacağı işletmeyi kendisi seçiyor ve sözleşme imzalanıyor. Öğrenci staj yaptığı mesleğe uyum sağlayamaz veya kendisine uygun olmadığını anlarsa başka bir meslek de yapabiliyor. Veya işyerini değiştirebiliyor. Disiplinsiz davranışların devam etmesi durumunda (genellikle bu davranış en fazla 3 oluyor) öğrencinin veya işçinin işine son veriliyor. O kişi kendine başka bir iş ya da işyeri arıyor. Bütün işyerlerinde ve okullarda hayatın her alanında öncelikle öğretilen konu “iş disiplini.”dir. İş disiplinin yanında mesleği benimsemek ve mesleğe uyum sağlamak da oldukça önem verilen bir mevzu. Bu şekilde, yetenek ve ilgilerin bütünleşmesinden kişiliğin olgunlaştırılması sağlanmıştır.

51

DOĞRU MESLEK SEÇİMİ VE MESLEKİ REHBERLİKTE YENİ YAKLAŞIMLAR İÇİN TAVSİYELER

Başka konularda olduğu gibi eğitim sisteminin kalitesi, mesleki rehberlik ve meslek edindirme gibi konular da bir Ülkenin gelişmişlik düzeyi ile yakından ilgilidir. Sanayileşme, istihdam, kalifiye eleman, alt yapı gibi bir ülkenin gelişmişliğinin temel göstergeleri açısından Almanya gibi Avrupa'nın büyük ülkelerinin ilerisinde olmadığımız herkes tarafından kabul edilmektedir. Buna karşın Ülkemizin maddi, manevi potansiyeli ve insan gücünün de çok iyi olduğu yadsınamaz. Var olan potansiyelimizi en iyi şekilde değerlendirebilirsek eğitimde ve diğer alanlarda çok ileri gideceğimiz aşikârdır. Mesleki rehberlikte Avrupa standartlarını yakalamak veya ileri gitmek, sadece okullarda sınıf rehber

öğretmenlerinin, psikolojik danışmanların veya idarenin alacağı bir kısım tedbirlerle mümkün değildir. Bu yönlendirme devletin konuyla ilgili her biriminin organizasyonu, standardizasyonu ve işbirliği içerisinde çalışmasıyla mümkün olmaya başlayacaktır. Örneğin; her ilde fabrikalar, işletmeler, esnaf vb, meslek elemanına ihtiyaç duyan her birimin ihtiyaçları tespit edilmelidir. Bu ihtiyaçlar uzun-kısa-orta vadeli ihtiyaç şeklinde analiz edilmeli ve bu bilgiler Okullarla, İŞKUR, Mesleki Danışma Merkezleri gibi ilgili birimlerle paylaşılmalıdır. Okullar uzun vadeli planda bu mesleklerin ihtiyaçlarına göre dizayn edilmelidir. Okul öncesi eğitim, anadilinin en iyi şekilde öğretilmesi, yetenek ve ilgileri ortaya çıkarmak için yaşantı zenginliğinin sunulması, maddi-manevi değerlerin işlenmesi ve kültürel altyapının oluşturulmasına yönelik olarak eğlence ve oyun vasıtasıyla uygulama ağırlıklı bir eğitim düzenlenebilir. İlkokulda öğrencilerin yetenek, ilgi ve değerlerin geliştirilmesi meslekler hakkında yüzeysel bilgiler ve okul türleri hakkında genel bilgiler aktarılabilir. Bunun aktarılmasında okul rehber öğretmenleri ön planda olmalıdır. Öğrencinin bireysel özellikleri, yetenek ve ilgilerin ortaya çıkarılması ve değerlerinin belirlenmesinde sınıf rehber öğretmeni ön planda olmalı, bu özellikler ve öğrencinin yaptığı çalışmalar belirli aralıklarla sınıf rehber öğretmeni tarafından kaydedilmeli. Yine belirli aralıklarla Veli sınıf rehber öğretmeni ve Okul rehber öğretmeni öğrenci hakkında görüş alış verişinde bulunmalıdır. Öğrenci, sadece derslerden aldığı not ortalamasına göre değil, bütünsel bir gelişimi içerisinde değerlendirilmeli ve öğrencinin bir sonraki eğitim kurumu, sınıf rehber öğretmeni, öğretmenleri, okul rehber öğretmeni ve velisinin işbirliği ile seçilmelidir.

Okullarda yapılan her yazılı sınav merkezi olarak yapıp, Öğrencinin bir anındaki bilgiyi ölçmeye yönelik sınavlar kaldırılabilir. Mesleki alanlara yönelik yetiştirilecek öğrencilere gitmek istediği mesleğe uygun uygulamalı sınavlar yapılmalı. Bu sınav Almanya'daki gibi o işletmeler tarafından yapılabilir. Meslek elemanı olarak yetiştirilecek öğrenci, o mesleğe ait olmayan aşırı ders yüküyle bunaltılmamalıdır. Öğrenciye yine alternatif seçenekler sunulabilir. Mesleki eğitim alan öğrenci o mesleği seçtikten hemen sonra staja başlayabilir ve bu staj süresi kademeli olarak artırılabilir. Akademik alanlara yönlendirilen öğrenciler de istedikleri takdirde meslek edindirme kurslarına alınabilir.

SAĞLIKLI BİR MESLEKİ YÖNLENDİRME İÇİN YAPILMASI GEREKENLER

1. Okul öncesinde kısa bilgi ve fotoğrafların yanında 'mesleki oyun etkinlikleri' düzenlenebilir. Öğrencileri uzun süre kapalı ortamda tutmaktan ziyade okul bahçesi etkin kullanılabilir veya anlaşılan birkaç yere götürülüp mesleki çalışmalar yaptırılabilir.
2. Çocukların keşif ve maceracılık yaşı olan 10-11 yaşlarında yani ilkokulun bitiş zamanı işyerlerinde çok kısa süreli mesleki macera çalışmaları yapılabilir.
3. Ortaokul sonuna kadar, çocuğun ilgi ve yetenekleri, değişik meslek alanlarında yapmış olduğu kısa süreli çalışmaları gözlemlenerek kaydedilmeli ve bu bilgiler çocuğu mesleklere yönlendirme konusunda etkin referanslar olmalıdır.

4. Lise 1. sınıftan itibaren genç artık mesleğini seçmiş olmalı ya da akademik eğitime devam etmelidir.
5. Lise 1. sınıfta öğrenciye gerçek anlamda mesleğini yapma imkânı verilmeli ama bu deneme yılı olmalıdır. Bu sene mesleğe ısınmaz veya başarısız olursa bu yılın sonunda daha önceki yapılan çalışmalar ve gencin ilgi-isteği dikkate alınarak ona 2. bir meslek edinme şansı verilmelidir. Bu denemede de bir meslek edinemezse alternatif mesleklerle ilgili birkaç deneme fırsatı daha verilmeli veya isterse akademik eğitime devam etme şansı verilmelidir.
6. Akademik eğitim alan diğer öğrenciler de istedikleri, ilgi duydukları bir mesleğe yönlendirilebilmelidir. Bu geçiş ve değişimler 10 sınıfın sonundan itibaren artık yapılmamalıdır. Yani bir öğrenci artık 11. sınıfın başından itibaren ya mesleğini gerçek anlamda icra etmeye başlamalı ya da akademik eğitimine devamı kesinleşmelidir. Tabi ki istisnalar dışında...
7. Hem akademik hem mesleki alanda iş yapanlar mesleğin özelliğine göre sürekli bir eğitimden geçirilmeli ve belli aralıklarda sınav yapılmalıdır. Yetersizlik gösterenlere değişik yaptırımlar uygulanmalı ve destek eğitim verilmelidir. Yaşam boyu eğitim.
8. Ülke bazında İstihdam alanları ve yatırımlar göz önünde bulundurularak mesleki ihtiyaçlar belirlenmeli.
9. Okullar açılırken veya okullara öğrenci kabul edilirken bu ihtiyaçlar esas alınmalı.
10. Kurumlar arası işbirliği azami düzeyde olmalı.

11. Eğitim ülkenin en önemli meselesi olarak değerlendirmeli ve diğer yatırımlar eğitim kalitesine ve türüne göre belirlenmeli.
12. Öğrencilerin yetenek ve ilgileri İlkokuldan itibaren tespit edilmeye başlanmalı ve gerçekten öğrenci hangi alanda başarılı olabileceks, o alana yönlendirilmeli.
13. İmkânı olan okullarda Müzik, tiyatro ve spor kursları açılmalı. (Bu kurslar sadece okulun müzik öğretmeni, edebiyat öğretmeni veya beden eğitimi öğretmeniyle değil, İl çapında öğretmen olsun olmasın
14. Bu alanda çalışmalar yapan kişilerle anlaşma yapılarak da yapılabilir.)
15. İşletme ve fabrikalarda derslikler oluşturulmalı ve meslek seçmiş öğrenciler eğitimi çoğunlukla bu işletmelerde almalı.

55

Kişinin devamlı gelişen ve bir ölçüde de olsa değişen kişilik özellikleri, öte yandan yine her an değişen ve yeni boyutlar kazanan mesleklerin durumu, bu ikisi arasında bağlantı kurmayı zorlaştırmaktadır. Özellikle bireyin kişilik özelliklerinin sürekli olarak gelişmesi mesleki seçim yapma sürecinin hangi öğrenim yaş düzeyinde karar verme aşamasına erişmesi gerektiğini belirlemede sıkıntılar yaratmaktadır. İşte mesleki seçim yapma ve karar verme durumu bireyin bireysel yardıma ya da mesleki rehberliğe ihtiyaç duyduğu durumlardan en önemlisi niteliğindedir.

Olgunluk düzeyi ne olursa olsun mesleki rehberlik yardımı sağlanmış olsa bile hiçbir bireyin çok kısa bir sürede, gireceği meslekle ilgili uygun bir karar alması düşünülemez. Bireye, mesleki seçim amacıyla yapılacak yardımın her bireye açık ve sürekli olması gerekir. Öte yandan, bireyin özellikleri ile bazı mesleklerin gerektirdiği niteliklerin üst üste çakışması beklenemez. Bireyin

özellikleri ve mesleklerin gerektirdiği niteliklere göre seçilebilecek meslekler çok sayıda olabilir. Bu durumlar karar verme işini zorlaştırdığı için birey zamana ihtiyaç duyar. Genç yaşlarda mesleki seçim kararının verilmesi daha da uzun süreli olabilir. Bu nedenle okullarda çocukların ve gençlerin meslek seçimi sorunları ile ilgili mesleki rehberlik faaliyetlerine daha fazla yer verilmelidir.

İNSAN KAYNAKLARININ
GELİŞTİRİLMESİ
PROGRAMI OTORİTESİ

DOĞRU MESLEK SEÇİMİ VE MESLEKİ
REHBERLİKTE YENİ YAKLAŞIMLAR REHBERİ

57

BÖLÜM III

PROJE YAYGINLAŞTIRMA FAALİYETLERİ

Bu proje Erasmus + Programından farklı olarak finansmanı Türkiye Ulusal Ajansı vasıtasıyla Türkiye Cumhuriyeti ve Avrupa Birliği'nin ortak finansmanı ile yürütülen Avrupa Birliği Katılım Öncesi Mali Yardım Aracı (IPA) İnsan Kaynaklarının Geliştirilmesi Operasyonel Programı kapsamında gerçekleştirilmektedir.

Bu Proje Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti Tarafından Finanse Edilmektedir.

Proje No: 2014-1-TR01-KA102-003008
Projenin Adı: Mesleki Rehberlikte Avrupa Standartları İçin Hareketlilik

58

Bu Proje Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti Tarafından Finanse Edilmektedir.

Proje No: 2014-1-TR01-KA102-003008
Projenin Adı: Mesleki Rehberlikte Avrupa Standartları İçin Hareketlilik

ADI SOYADI	KEREM SAHİN
GÖREVİ	YÖNETİCİ

Aksaray Haberleri

Diğer Başka Yerel Haberler sitesi

[» Vali Anık: İstikbal Müşri İsmail ve Avam Yarın Tarihi ...](#)
[» İki Hattın Birlikte Çözümü İçin Kaşık Saldıyılar ...](#)

Erasmus+ Ka1 Mesleki Eğitim Projesi Toplantısı Almanya'da ...

Erasmus+ Ka1 Mesleki Eğitim Projesi yurt dışı toplantısı Almanya'da gerçekleştirildi.

ERASMUS+ Programı kapsamında AİB Eğitim ve Gençlik Programları Merkezi Başkanlığı tarafından yürütülen ve Aksaray Millî Eğitim Müdürlüğü'nün 2014-2015 Eğitim-Öğretim yılında sunacağı "Mesleki Rehberlikte Avrupa Standartları İçin Hareketlilik" isimli projenin yurt dışı hareketlilik toplantısı 14-28 Şubat 2015 tarihleri arasında Almanya'nın Duisburg şehrinde gerçekleştirildi.

İki hafta süren proje toplantısına Millî Eğitim Müdürlüğü'nden ve projenin yerel ortakları olan Fatih Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, Necmiye Mehmet Yazıcı Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, Aksaray Merkez Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi ile Gullinshar Öğretmenevi ve Araştırma Merkezi Müdürlüğü'nden toplam 13 kişi katıldı. Proje kapsamında Almanya'nın Duisburg şehrindeki meslek liseleri, mesleki eğitim merkezleri, anaokullar, meslek kursları ziyaret edildi. Ziyaret edilen okullardaki ve kurumlardaki öğretmenler, idareci ve öğrencilerle görüşülerek Almanya'daki mesleki eğitim süreci hakkında bilgi edinildi ve sorunlar konuşuldu. İhtiyaçları karşılamak üzere Almanya'daki mesleki eğitim süreci de öğrenildi. Öğrencilerin alan tecrübeleri ve mesleki rehberlik süreçleri hakkında görüşmeler yapıldı. Duisburg şehrindeki İS-KUR ziyaret edildi ve mesleki eğitim sürecinde ve mesleki rehberlikte yapılan çalışmalar hakkında bilgiler alındı. Proje faaliyetleri kapsamında Almanya'da yapılan Kanak Avrupa konulu canlı yayım katılan proje katılımcıları hem proje hakkında hem de hareketlilik, sürecinde gerçekleştirilecek çalışmalar hakkında bilgi verdi. Proje sonunda "Mesleki Rehberlikte Doğru Meslek Seçimi ve Yeni Yaklaşımlar" ile ilgili hazırlanacak Rehber kitapçık çalışmaları yapıldı. Proje hareketliliği, katılımı ve katılımcıların beklentilerinin dikkate alınmasıyla sonuçlandı. - AKSARAY

This entry was posted on [Perşembe, Mart 12th, 2015](#) at [11:15](#) and is filed under [Genel](#). You can follow any responses to this entry through the [RSS 2.0](#) feed. You can [leave a response](#), or [trackback](#) from your own site.

Leave a Reply

Name (required) _____
 Mail (will not be published) (required) _____
 Website _____

Bu proje Erasmus + Programından farklı olarak finansmanı Türkiye Ulusal Ajansı vasıtasıyla Türkiye Cumhuriyeti ve Avrupa Birliği'nin ortak finansmanı ile yürütülen Avrupa Birliği Katılım Öncesi Mali Yardım Aracı (IPA) İnsan Kaynaklarının Geliştirilmesi Operasyonel Programı kapsamında gerçekleştirilmektedir.

İNSAN KAYNAKLARININ
GELİŞTİRİLMESİ
PROGRAMI OTORİTESİ

"DOĞRU MESLEK SEÇİMİ VE MESLEKİ
REHBERLİKTE YENİ YAKLAŞIMLAR REHBERİ"

60

Bu proje Erasmus + Programından farklı olarak finansmanı Türkiye Ulusal Ajansı vasıtasıyla Türkiye Cumhuriyeti ve Avrupa Birliği'nin ortak finansmanı ile yürütülen Avrupa Birliği Katılım Öncesi Mali Yardım Aracı (IPA) İnsan Kaynaklarının Geliştirilmesi Operasyonel Programı kapsamında gerçekleştirilmektedir.

'DOĞRU MESLEK SEÇİMİ VE MESLEKİ
REHBERLİKTE YENİ YAKLAŞIMLAR REHBERİ'

AKSARAY İL MİLLİ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ

Adres: Yeni Sanayi Mah. 2/E 90 Bul. No47 Ek Valilik
3 Nolu Hizmet Binası 68100 AKSARAY
Tel: (382) 213 68 40
Web-sitesi: <http://aksaray.meb.gov.tr/>
E-posta: arge68@meb.gov.tr
